

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้นักเรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ ทำงานเป็นและครองชีวิตอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2545)

จากการศึกษาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีการศึกษา 2550 ผลจากการพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า ทุกจังหวัดมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ยกเว้นจังหวัดปัตตานี ที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลง (ทวิสิทธิ์ ใจห้าว, 2550) ทั้งนี้ อาจจะมีสาเหตุจากระบบวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ศักยภาพของสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน หรืออาจเป็นเพราะสภาพการณ์ในพื้นที่ก็เป็นได้ แต่ปัญหานี้จะสืบเนื่องมาจากสาเหตุใดก็แล้วแต่ ผู้ที่มีส่วนสำคัญที่สุดในการแก้ปัญหานี้ก็คือ “ครู” ผู้สอนในพื้นที่ ครูผู้สอนถือเป็นบุคคลสำคัญในการปลูกฝังการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ถ้าหากครูผู้สอนนั้นไม่มีประสิทธิภาพ แม้ระบบการศึกษาจะดีขนาดไหนก็ตามก็มิอาจประสบผลสำเร็จในการให้การศึกษาได้ ดังที่ พิกุล ถิตย์อำไพ (2548) กล่าวว่า “ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิผลจึงต้องพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย” นอกจากนี้ ครูเป็นบุคลากรหลักในสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการเสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดี ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้เพราะสังคมและประเทศชาติจะมีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง และเป็นไปในรูปแบบใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพและวิธีการที่บุคคลในสังคมได้รับจากการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญ และปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้การศึกษาของบุคคลในชาติมีคุณภาพก็คือ “ครู” ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลตัวอย่างและมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้าง ประชด่งคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมตามแบบที่สังคมต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นครูผู้สอนอิสลามศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับเกียรติ ความรัก ความโปรดปราน ความเมตตาอันยิ่งใหญ่จากพระผู้เป็นเจ้า

เอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ของพระองค์ เป็นครูผู้สอนที่ต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธาอันแท้จริง ยึดมั่นต่อคำสั่งสอนของพระองค์ทั้งที่เป็นข้อปฏิบัติและข้อห้าม และแสดงออกด้วยการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยถือเป็นจรรยาบรรณและบุคลิกภาพของตน

การจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ครูซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สอนนั้น จะต้องเป็นผู้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน การรู้จักเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมนั้น นอกจากจะเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรแล้ว ยังจะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ และกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพฤติกรรมไปตามทิศทางที่กำหนด ผู้สอนจะต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนเป็นอย่างดีจึงจะหาแนวทางการจัดกิจกรรมได้ตรงกับความสามารถของผู้เรียน ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้คำจำกัดความของ “ครู” ไว้ว่า คือ ผู้มีหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน ครูเป็นผู้จุดประกายการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูต้องเป็นผู้แสวงหากิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสนองความสนใจและความต้องการของผู้เรียน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 6)

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งเป็นแนวทางช่วยให้ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ดีขึ้น ฉะนั้นครูผู้สอนควรจะมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนเองอยู่เสมอ เพราะจะส่งผลไปยังนักเรียน ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียนดีขึ้น การที่ครูจะทำการพัฒนาการสอนของตนเองได้นั้น ครูจำเป็นต้องสำรวจตรวจสอบพฤติกรรมการสอนของตน เริ่มด้วยการตรวจสอบพฤติกรรมการสอนจนถึงการประเมินการสอน พฤติกรรมการสอนนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยตัดสินความมีประสิทธิภาพในการสอน ผลการประเมินจะช่วยให้ครูได้เห็นภาพสะท้อนว่าตนเองเป็นเช่นไร ทำหน้าที่ได้ครบถ้วนและเต็มความสามารถหรือไม่ มีส่วนบกพร่องและสมควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้การเรียนของนักเรียนและการสอนของครูบรรลุเป้าหมายตามต้องการ (มिरพีต มะยูโซ๊ะ, 2552)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา มีความตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมการสอนของครู มีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษา โดยเน้นพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาอิสลามในกระบวนการ

สอนของครูอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เหตุที่เน้นพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาอิสลามนั้น เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเองและการสอนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ นั้น จะมีความแตกต่างกัน คือ ถ้าเราพยายามจะเรียนรู้สิ่งใดด้วยตนเอง เราก็จะรู้ตัวเองอยู่ตลอดเวลาว่า เราเกิดการเรียนรู้แล้วหรือยัง แต่ถ้าเราสอนเพื่อให้อื่นเกิดการเรียนรู้ เราจะต้องคาดการณ์หรือ ประเมินว่าเขาเกิดการเรียนรู้แล้วหรือยัง ความแตกต่างอีกประการหนึ่งระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการสอนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ ก็คือ เรารู้ตัวเราดีว่าเราควรจะทำอย่างไร เราชอบอะไร เราเข้าใจหรือไม่เข้าใจอะไร ก็เลยทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ค่อยยากนัก แต่ในการสอนผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ นั้น เราไม่ค่อยรู้อะไรเกี่ยวกับคนที่เราสอนมากนัก เช่น ไม่รู้ว่าเขามีความพร้อมในการเรียนมากน้อยเพียงใด ไม่รู้ว่าเขาอยากเรียนรู้หรือไม่ ไม่รู้ว่าเขาอยากเรียนรู้อะไร ไม่รู้ว่าทำอย่างไรเขาจึงจะเกิดการเรียนรู้ และไม่รู้ว่าเขาเกิดการเรียนรู้บ้างแล้วหรือยัง ถ้าผู้สอนหวังผลในการสอนว่า ผู้เรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้จากการสอนของตน ผู้สอนก็ต้องรู้ในสิ่งที่ตนเองไม่รู้ เหล่านี้ ให้ได้มากที่สุด แต่ถ้าผู้สอนไม่รู้สิ่งที่ตนควรรู้มากเท่าไร ผู้สอนก็หวังผลการสอนของตนเองได้น้อยเท่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่เรียกว่า “การใช้หลักจิตวิทยาในการศึกษา”

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาในกระบวนการสอนของครู โดยเน้น “หลักจิตวิทยาการศึกษา (ตามทัศนะของนักปราชญ์มุสลิม)” ของ “ครูอิสลามศึกษา” ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการจัดการศึกษาของครูอิสลามศึกษาในพื้นที่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาอิสลามในกระบวนการสอนของครูอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาอิสลามในกระบวนการสอนของครูอิสลามศึกษา จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การสอน และการสอนตรงตามสาขาที่เรียนมา

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยใช้หลักจิตวิทยาของครูอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี

1.3 คำถามวิจัย

1.3.1 ครูอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัตตานี ส่วนใหญ่ใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาอิสลามในกระบวนการสอนหรือไม่

1.3.2 ระดับพฤติกรรมการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาอิสลามในกระบวนการสอน ของครูอิสลามศึกษา ตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และการสอน ตรงตามสาขาที่เรียนมา มีความแตกต่างกันหรือไม่

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.4.1 ทำให้ทราบระดับพฤติกรรมการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาอิสลามใน กระบวนการสอนของครูอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัตตานี

1.4.2 ช่วยให้ผู้สอนอิสลามศึกษาทราบหลักการใช้จิตวิทยาการศึกษาอิสลาม ในกระบวนการสอน

1.4.3 ช่วยให้ผู้สอนอิสลามศึกษาสามารถวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.4.4 เพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนสำหรับ ผู้สนใจต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยทำการสำรวจเฉพาะพฤติกรรมของครูอิสลามศึกษาที่สอดคล้องกับ การใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาตามทัศนะของนักปราชญ์มุสลิมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ

- แนวคิดจิตวิทยาการศึกษาของท่านอิบน์ ซะฮุนุน (ฮ.ศ. 262)
- แนวคิดจิตวิทยาการศึกษาของท่านอิบน์ ซีนาน (ฮ.ศ. 340)
- แนวคิดจิตวิทยาการศึกษาของท่านอิหม่าม อัลฆะชะลี (ฮ.ศ. 450-505)
- แนวคิดจิตวิทยาการศึกษาของท่านอัล สรรูญี (ฮ.ศ. 519)

ซึ่งนักปราชญ์มุสลิมดังกล่าวเป็นนักปราชญ์มุสลิมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยอับบาซียะฮ์ ถือเป็นสมัยแรกในประวัติศาสตร์อิสลามที่มุสลิมได้เปิดประตูทางวิชาการอย่างกว้างขวาง และบรรดานักการศึกษาถือว่าเป็นยุคทองทางวิชาการ เป็นสมัยที่ทำให้กำเนิดบรรดานักคิด นักปราชญ์จำนวนมากมาย แต่ผู้วิจัยขอกล่าวในงานวิจัยนี้เพียงบางท่าน และผู้วิจัยทำการสำรวจเฉพาะพฤติกรรมของครูอิสลามศึกษาที่สอดคล้องกับการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาตามทัศนะของนักปราชญ์มุสลิมที่กล่าวมาข้างต้นที่ท่านเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาดูแล้วพบว่าแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาการศึกษาของนักปราชญ์แต่ละท่านนั้นส่วนใหญ่จะมีความสอดคล้องกัน (ผู้วิจัยได้นำเสนอในบทที่ 2) และสรุปเนื้อหาแล้วจะครอบคลุมอยู่ในแนวคิดของนักปราชญ์มุสลิมทั้งสี่ท่านที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งแนวคิดจิตวิทยาการศึกษาของทั้งสี่ท่านนั้นมีบางประการที่แตกต่างจากนักปราชญ์ท่านอื่น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยเลือกนักปราชญ์มุสลิมทั้งสี่ท่านข้างต้นเป็นกรอบของเนื้อหาในการสำรวจพฤติกรรมการใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาอิสลามในกระบวนการสอนของครูอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี

โดยผู้วิจัยจำแนกหลักการใช้จิตวิทยาการศึกษาอิสลามในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3 ขั้นตอน คือ

- ขั้นการเตรียมการสอน
- ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- ขั้นสรุปผลและประเมินผลการสอน

1.5.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

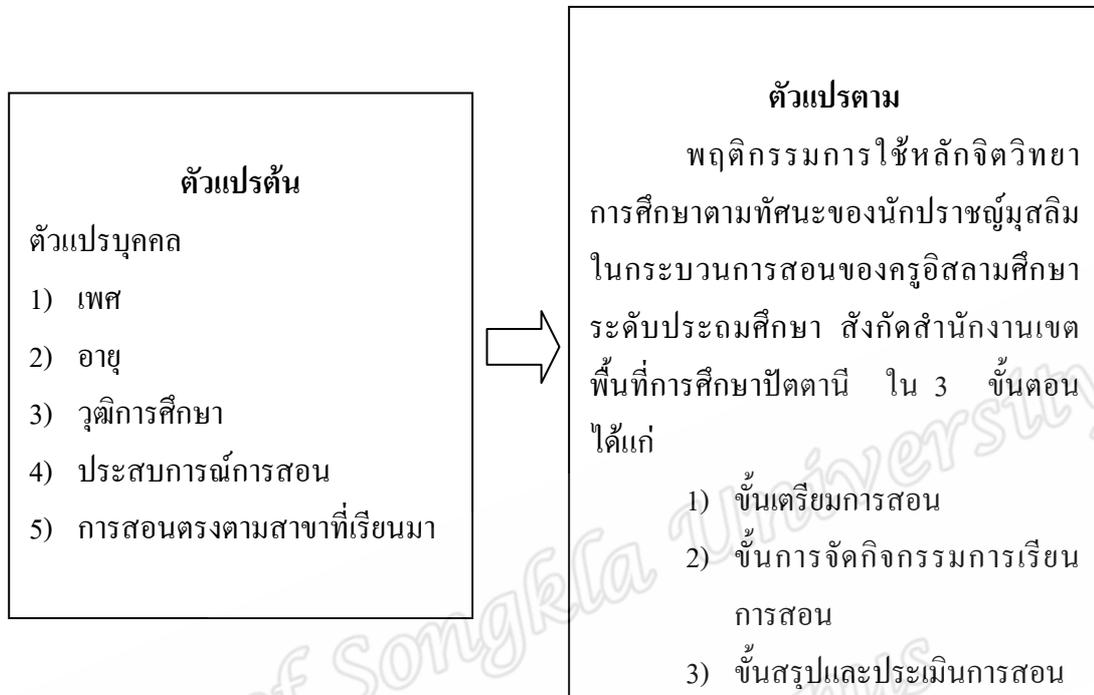
1.5.2.1 ประชากร

การวิจัยนี้ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของครูอิสลามศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี ทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 292 โรงเรียน ครูผู้สอนอิสลามศึกษาทั้งหมด จำนวน 345 คน

1.5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ครูอิสลามศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี ทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 292 โรงเรียน ครูผู้สอนอิสลามศึกษาทั้งหมด จำนวน 185 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มขนาดของตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane, 1967 อ้างถึงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546 : 141)

1.5.3. กรอบการวิจัย

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1.6.1 ในการแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอานเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยใช้คัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมาย ของสมาคมนักเรียนเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย พิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์ อัลกุรอาน แห่งนครมะดีนะฮ์ ฮ.ศ. 1419

1.6.2 การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทยนั้น ผู้วิจัยใช้หลักการปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2546

1.6.3 การปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษนั้น ผู้วิจัยใช้หลักการปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ ของห้องสมุดรัฐสภา อเมริกา

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การใช้หลักจิตวิทยาการศึกษา หมายถึง การดำเนินการสอนโดยการใช้หลักการสอน และวิธีสอนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะนิสัยของผู้เรียน วิชาที่สอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

จิตวิทยาการศึกษาอิสลาม หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน ในสภาพการเรียนการสอนหรือในชั้นเรียน เพื่อค้นคิดทฤษฎีและหลักการที่จะนำมาช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาและส่งเสริมการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของนักปราชญ์มุสลิมหรือนักการศึกษาอิสลาม

นักปราชญ์มุสลิม หมายถึง นักการศึกษาหรือนักคิดที่เป็นมุสลิมที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันในบรรดานักการศึกษา

กระบวนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้นในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมการสอน ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และขั้นการสรุปและประเมินผลการสอน

การเตรียมการสอน หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกของผู้สอนก่อนที่จะเริ่มดำเนินการสอน เป็นการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก่ผู้เรียน เป็นกระบวนการกระตุ้น เร่งเร้า ชี้แนะ และช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

การสรุปผลและประเมินผลการสอน หมายถึง กระบวนการในการสรุปและประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนหลังจากดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของผู้เรียน

พฤติกรรมของครูอิสลามศึกษา หมายถึง การแสดงออกโดยการปฏิบัติที่สามารถวัดได้โดยการสังเกตหรือการพบเห็นของครูอิสลามศึกษาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น ที่แสดงออกมาในขณะที่ทำการสอน ซึ่งถือว่ามีผลโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านต่างๆ ของผู้เรียนที่จะรับความรู้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

ครูอิสลามศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา)

เพศ หมายถึง สิ่งจำแนกระหว่างครูผู้สอนอิสลามศึกษาชายและครูผู้สอนอิสลามศึกษาหญิงที่สอนอยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี

ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาที่ครูอิสลามศึกษาได้ปฏิบัติงานในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี

ระดับประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่ทำการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี หมายถึง โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เปิดสอนในเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1, เขต 2 และเขต 3

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังนี้

1. ﷻ อ่านว่า “ซุบฮานะฮฺวาทะอาลา” เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า ความบริสุทธิ์และความสูงส่งยิ่งแก่พระองค์ เป็นคำสร้อยสรรเสริญที่มุสลิมกล่าวหลังจากเอ่ยพระนามอัลลอฮ์ เพื่อเป็นการเตือนตัวเองมิให้เผลอทำการภาคีและทรยศต่อพระองค์
2. ﷻ อ่านว่า “คือลัลลอฮุอะลัยฮิวะตัลลิ้ม” เป็นคำสรรเสริญและดูอาอูแด์ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แปลว่า “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงสดุดีและให้ความสันติสุขแก่ท่าน
3. ﷻ อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮุอันฮู” เป็นคำขอดูอาอูแด์เสาะหาบะฮฺ แปลว่า ขอให้อัลลอฮ์ ﷻ ทรงพอพระทัยต่อท่าน
4. ﴿ ﴾ คือ วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน
5. (()) คือ วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทหะดีษ